

Erfgoedvereniging de Bond Heemschut
Secretariaat: Haddingestraat 24
9711 KD GRONINGEN
t_vooys@hotmail.com

Groningen, 4 juni 2015

Aan het college van B en W van de gemeente Winsum
Hoofdstraat W 70
9951 AC WINSUM

Betreft: uitbreiding Recreatiecentrum Garnwerd

Geacht College,

Hierbij maakt de erfgoedvereniging Bond Heemschut bezwaar tegen de aanleg van een enorme zandbak binnen het beschermd dorpsgezicht van Garnwerd.

Naar aanleiding van de brief van de gemeente Winsum van 27 mei 2015 over de uitbreiding van het recreatiecentrum Garnwerd heeft de Groningse commissie deze gecompliceerde kwestie nogmaals onderzocht. Onze conclusie is dat de door de gemeente toegepaste regels in deze situatie niet van toepassing zijn binnen het beschermd dorpsgezicht.

Damwanden

Volgens de gemeente Winsum zijn de damwanden bij het Recreatiecentrum Garnwerd die zijn aangelegd als wanden voor een grote zandbak vergunningvrij op grond van art. 2 sub 13 van Bijlage II van het Besluit Omgevingsrecht (Bor).

Het Bor maakt echter een uitzondering voor het bouwen in, aan op of bij een beschermd monument zoals bedoeld in artikel 1, onder d, van de Monumentenwet 1988, dus ook in het beschermd stads- of dorpsgezicht. In dat geval moet er wel een vergunning worden aangevraagd. (zie Bor, Bijlage II Hoofdstuk V, art. 4a)

De damwanden liggen voor het grootste deel binnen het beschermd dorpsgezicht van Garnwerd. Artikel 2, sub 13 van Bijlage II van het Besluit omgevingsrecht is dus op dat deel niet van toepassing.

Verder is art. 2 sub 13 van Bijlage II van het Bor niet van toepassing op de damwand aan de westzijde van de zandbak. Dit artikel gaat over het overbruggen van een terreinhoogteverschil in een terrein door een constructie die ook wel keermuur,

walmuur of kademuur wordt genoemd volgens een toelichting bij dit artikel. Deze damwand bij het recreatiecentrum Garnwerd heeft echter uitsluitend als functie begrenzing van de zandbak. Zonder zandbak zou daar geen hoogteverschil te overbruggen zijn, zoals ook te zien is aan het verdere verloop van de dijk waar geen damwanden nodig zijn.

De zandbak

Volgens de gemeente Winsum was het zand aan de zuidzijde van de brug over het Reitdiep al gestort ten tijde van het vorige bestemmingsplan van Garnwerd. Daarom valt, aldus de gemeente Winsum, het storten van zand onder het overgangsrecht zoals beschreven in art. 6.2 van het bestemmingsplan Recreatiecentrum Garnwerd. Volgens art. 6.2.a van dit overgangsrecht kan gebruik van grond dat in strijd is met het nieuwe bestemmingsplan worden voortgezet. Maar volgens art. 6.2.d. van ditzelfde bestemmingsplan is art. 6.2.a niet van toepassing wanneer het gaat om gebruik dat in strijd is met het daarvoor geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

Het daarvoor geldende bestemmingsplan was het bestemmingsplan Garnwerd dorp uit 1997.

In de regels van dit bestemmingsplan staat in art. 3. Aanlegvergunning:

“Het is verboden, binnen het op de kaart aangeduide beschermde dorpsgezicht, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) de navolgende werken – geen bouwwerken zijnde – of werkzaamheden, voor zover geen betrekking hebbend op normaal onderhoud, uit te voeren.

a. het ontgronden, afgraven, ophogen en egaliseren van gronden.”

Voor de aanleg van de zandbak is grond afgegraven, zand gestort, dus opgehoogd, en geëgaliseerd.

Deze werkzaamheden zijn dus niet vergunningvrij.

Afhankelijk van de datum van de bouw van de zandbak binnen het beschermd dorpsgezicht gelden hiervoor of de regels van het bestemmingsplan Garnwerd dorp uit 1997 (art. 3 en 3a) of de regels van het bestemmingsplan Garnwerd van 2 juni 2013 (art. 22.2 en art. 22.2.1 e).

Volgens het bestemmingsplan van 2013 is zonder (omgevings)vergunning ‘het ontgronden, en afgraven van gronden en/of anderzijds ingrijpend wijzigen van de bodemstructuur’ verboden.

Beschermd dorpsgezicht in de bestemmingsplannen

De gemeente Winsum heeft door het niet toepassen van de regels die zijn bedoeld om het beschermd dorpsgezicht te beschermen, het beschermd dorpsgezicht bij de entree van het dorp vanuit het oosten grote schade toegebracht. De ontwikkeling van het strand aan de zuidzijde van de brug over het Reitdiep vormt een aantasting van een van de meest karakteristieke plekken van Garnwerd. De aandacht van de bezoeker die vanuit het oosten het wierdedorp Garnwerd benadert, wordt afgeleid door de direct naast de brug gelegen zandbak die afbreuk doet aan het beeld van het Reitdiep met zijn strakke groene dijken met daarop de karakteristieke bebouwing met de molen, café Hammingh, de brugwachterwoning en het huis rechts van café Hammingh. De bezoeker van het beschermd dorpsgezicht van Garnwerd wordt in verwarring gebracht door de

aanblik van het drukbevolkte strand onder bij de brug en krijgt associaties met een badplaats. De relatie tussen het dorp en het Reitdiep wordt verstoord.

De zandbak is voor het grootste deel gebouwd binnen de grenzen van het beschermd dorpsgezicht, waarvan de grens zo getrokken is, opdat het beeld van de molen op de dijk en de relatie tussen dorp en Reitdiep beschermd zou blijven.

Bestemmingsplan Garnwerd dorp 1997

Volgens het *Bestemmingsplan Garnwerd dorp* uit 1997, paragraaf II, Bestemmingsplanbepalingen, art. 3, Dorpskarakteristiek, zijn *“de gronden die zijn aangeduid als beschermd dorpsgezicht naast andere doeleinden specifiek bestemd voor het behoud en zo mogelijk de versterking van de karakteristieke waarden van het beschermd dorpsgezicht Garnwerd.”*

De dorpskarakteristiek en de specifieke waarden zijn beschreven in artikel 3 in de Algemene Beschrijving in hoofdlijnen.

In art. 3 lid 2 *“wordt beschreven op welke wijze de aan de gronden toegekende doeleinden worden nagestreefd. Deze bepalingen zullen worden toegepast bij de beoordeling van verzoeken om een aanleg- of sloopvergunning, vrijstellingen en wijzigingen en dienen als referentiekader bij het stellen van nadere eisen en bij de inrichting van de openbare ruimte.”*

Hierna volgt een beschrijving van de dorpskarakteristiek en de specifieke waarden:

algemeen

“De kenmerkende ruimtelijke structuur van Garnwerd bestaat uit:

- 1. de directe relatie tussen het dorp en het Reitdiep. Deze relatie komt met name tot stand door de gerichtheid van de Burgemeester Brouwersstraat en de Hunzeweg op het kanaal, de markante bebouwing bovenop de dijk en de voorzieningen aan de voet ervan. In dit opzicht is de herkenbaarheid van het Reitdiep, met inbegrip van de twee dijken ter weerszijden, van essentiële betekenis;*
- 2. de kenmerkende relatie tussen het dorp en het landschap
Deze wordt gelegd door: in het oosten de dijk met de markante gebouwen” [...]*
- 3. het kenmerkende silhouet van het dorp
Deze wordt bepaald door [...]“vanuit het oosten: de hoge Reitdiepdijk, waarachter het dorp bijna volledig schuil gaat. De aankondiging van het dorp vindt plaats door de op de dijk geplaatste molen en het café. De coupures in de dijk en de ophaalbrug vormen een prachtige poortsituatie aan het begin van het dorp.”*

Bestemmingsplan Garnwerd 2013

In het bestemmingsplan Garnwerd 2013 staat in art. 22, Waarde – beschermd dorpsgezicht (art.22.1) dat de Toelichting bij het besluit tot aanwijzing van Garnwerd als beschermd dorpsgezicht hoort bij de regels van het bestemmingsplan.

Artikel 22.1 Bestemmingsomschrijving

“De voor ‘waarde - beschermd dorpsgezicht’ aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor het behoud en zo mogelijk de versterking van de karakteristieke waarden van het beschermd dorpsgezicht Garnwerd, zoals beschreven in de bij deze regels behorende ‘toelichting bij het besluit tot aanwijzing van Garnwerd als beschermd dorpsgezicht’ d.d. januari 1988.” (p.57)

De Toelichting bij het besluit tot aanwijzing van Garnwerd als beschermd dorpsgezicht (1988)

Voor het probleem van de bouw van de zandbak is de volgende beschrijving van de te beschermen kenmerken in de Toelichting relevant:

“Kenmerkend voor Garnwerd aan de oostzijde is de lineaire hoge Reitdiepdijk, waar het dorp grotendeels achter schuilgaat. Opvallend op het strakke, groene dijkprofiel zijn een viertal gebouwen uit verschillende perioden, die front maken naar het water en die tezamen aan de waterzijde het gezicht van het dorp bepalen. Hoewel functioneel uit het oogpunt van beschutting, leidt de aangelegde struikbeplanting aan de oostkant tot afzwakking van het kenmerkende dijkprofiel. Het meest markant zijn de korenmolens ‘De Meeuw’ uit 1851 en het twee verdiepingen tellende café Hammingh uit de vorige eeuw. Daarnaast bevinden zich op de dijk een 18de-eeuwse woning onder twee loodrecht op elkaar staande zadeldaken en een brugwachterswoning met steil zadeldak uit de jaren ’30.

Aan het water ligt een steiger die een jachthaven en een bescheiden zweminrichting ontsluit. De inrichting van de hier genoemde infrastructurele werken is eenvoudig en zodanig, dat het specifieke historische karakter van het dorp hierdoor niet wordt aangetast. “

‘Begrenzing van het te beschermen gebied’

[...] *“Teneinde het dorpsbeeld vanaf de oostkant alsmede de relatie tussen dorp en water in het gezicht op te nemen, valt de begrenzing samen met de gemeentegrens die de hartlijn van het Reitdiep volgt.”*

Erfgoedverordening van de gemeente Winsum

Het beschermd dorpsgezicht is een beschermd monument volgens de Erfgoedverordening 2012 van de gemeente Winsum. Volgens hoofdstuk 4, artikel 15 van deze erfgoedverordening had de gemeente Winsum voor het verlenen van een vergunning voor de bouw van ‘de zandbak’ aan de zuidzijde van de brug over het Reitdiep advies moeten vragen aan de monumentencommissie van Libau. In de Erfgoedverordening staat namelijk in Hoofdstuk 4. Beschermd monumenten, in artikel 15:

“Vergunning voor beschermd monument

1. Het bevoegd gezag zendt onmiddellijk een afschrift van de ontvankelijke aanvraag om vergunning voor een beschermd monument aan de monumentencommissie.

2. De monumentencommissie adviseert schriftelijk over de aanvraag binnen acht weken na de datum van verzending van het afschrift.”

Volgens de Erfgoedverordening had de gemeente in dit geval al dan niet een vergunning moeten verlenen na een advies van de monumentencommissie van Libau.

Middag-Humsterland

Het dorp Garnwerd maakt deel uit van het Nationaal Landschap Middag-Humsterland, dat vanwege zijn bijzondere landschappelijke en cultuurhistorische waarden kandidaat is voor de werelderfgoedlijst. Ook dit is een reden voor de gemeente Winsum om de

kenmerken van het beschermd dorpsgezicht te beschermen en zo mogelijk te versterken.

Conclusie

Op grond van de geraadpleegde teksten, hierboven genoemd, is onze conclusie

1. dat de aanleg van de zandbak binnen en buiten het beschermd stadsgezicht niet vergunningvrij, is.
2. dat volgens deze teksten de gemeente Winsum de aanleg van de zandbak binnen het beschermd dorpsgezicht niet had mogen toestaan zonder het verlenen van een omgevingsvergunning.

Daarom verzoeken wij u om de zandbak te verwijderen van het recreatiecentrum Garnwerd zowel het deel dat binnen het gebied van het bestemmingsplan van het recreatiecentrum Garnwerd ligt als het deel dat binnen het beschermd dorpsgezicht van Garnwerd ligt en de oorspronkelijke toestand in het gebied binnen het beschermd dorpsgezicht weer te herstellen.

Met vriendelijke groet,

Namens de erfgoedvereniging Bond Heemschut,

M.J.A. Vooijs, secretaris a.i. van de provinciale commissie van de Erfgoedvereniging Bond Heemschut.

Kopie naar:
Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
Richard Veenstra, Provincie Groningen
Llbau
Gemeenteraad van gemeente Winsum